

TERBİYE

Şubat, 1930

İÇİNDEKİLER

Blakburn koleji	<i>Mefharet Nazmi</i>	1
Musikî terbiyesi	<i>A. Muhtar</i>	17
William James'in pedagojisi	<i>Kadri</i>	23
Kâğıt kalıpla basma işleri	<i>İ. Hakkı</i>	30
Beden terbiyesi ders nümunesi. <i>Nizamettin Rifat</i>		40
Çocuk terbiyesi, Montessoriden	<i>M. Fevzi</i>	48
Riyaziye dersleri	<i>Ömer Sami</i>	51
San'at mektepleri tarihine bir bakış <i>Nafi Atuf</i>		56
Yeni terbiye sistemi	<i>Hikmet Şevki</i>	60
Rüzgâr, oyun	<i>Vildan Aşir</i>	62

Cilt : IV

Sayı : 22

ANKARA
M. T. T. HEYETİ
tarafından ayda bir neşrolunur.

DEVLET MATBAASI

145

ÇOCUK TERBİYESİ

YAZAN: MARIA MONTESSORİ

NAKLEDEN: M. FEVZİ

Mesaimin ilk tanınmağa başladığı zamanlarda «Yeni bir terbiye usulü» konuşuluyor, bilhassa İngiliz memleketlerinde buna dair neşriyat yapılıyordu. O zamandan itibaren Amerikalılar «Montessori usulü» nden, İngilizler «Yeni bir terbiye usulü» nden bahsediyorlardı. Birçok terbiyeciler ve terbiye ile alâkadar kimseler «benim usulüm» ü diğerleriyle ve eskilerle mukayeseye başlıyorlardı: «Lockeden Montessori'ye» yahut «Fröbel ve Montessori». Nihayet birçok senelerden sonra, yukarıda bahsettiğimiz neşriyat diğer bir safha arzetti: «Yeni Çocuklar», «Çocuğun Hürriyeti», «Çocukluğun Kurtulması».

Neden yeni bir fikrin anlaşılması için uzun zaman kaybedilir, bahusus o fikir yeryüzünde hesapsız eser ve abidelere malik olan eskilerle taban tabana zıt olursa?

Bizim için bu kadar mühim olan şey «terbiye», «usul», «terbiye eden sistem» değil, sadece çocuğun terbiye içinde tamamen kaybolan şahsiyeti, çocuğun kendisidir. Halbuki gerek mekteplerde, gerekse «terbiye» kelimesinin girdiği her yerde samimiyetle ve daima çocuğun yerine «terbiye» ikame edilir.

Terbiyeden bahsettiğim zaman çocuklara karşı yapılan her çeşit muameleyi kastediyorum. Okşayıcı ve sert muameleleri tefrik etmiyorum. Onların hepsi terbiyede dahili hesaptır. Onlar sadece terbiyenin ihatası içinde biribirinden farklıdır. Benim fikrim çeşit çeşit usullerin ve onların taallük ettikleri felsefî prensiplerin biribirleriyle mukayesesi için sarfedilen gayretleri istilzam etmeyecek kadar basittir. Ben mes'eleği tıpkı bir çocuk gibi basitleştiriyor, sade ve sarîh olarak çocuğu kendisine taallük eden mes'elenin merkezine ikame ediyorum.

Hiç şüphesiz ki bizler, yükselen ve yükselmek için kudrete muhtaç olan insan filizlerine insafsızca tazyik ve şiddet göstericileriz. Biz çocukların ihtiyaç ve arzularından sarfınazar etsek bile bunlara istinat

eden diğer bir şey daha vardır: Çocuk ruhu. O şimdiye kadar büyükle-
rin insafsızca menfaatperestliği yüzünden tamamen saklanıyordu. Bū-
yüklerin çocuklar için «yardım» değil, fakat daha ziyade «mania» ol-
dukları söylenirse şüphesiz hoş gitmeyecektir. Şu hakikat tesbit edili-
yor ki, lüzumundan fazla ihtimam, ekseriya çocuğun muhtaç olduğu ta-
bii faaliyetlerine ve binnetice, onun şahsiyetinin inkişafına mâni teşkil
etmektedir.

Mes'ele derinleştirilecek olursa en ehemmiyetli noktanın nerede
olduğu derhal anlaşılır.

Çocuğun faaliyette bulunabilmesine inkân vermek lâzımdır ve
kat'i bir zaruret olmadıkça onun faaliyetine müdahaleden kat'iyyen
sakınmalıdır. Eğer büyükler çocuklara ihtiyaçtan fazla, mebzul yardım-
larda bulunurlarsa bu muhakkak onun inkişafını sekteye uğratır. Böyle
bir yardım hernekadar kolay ve ehemmiyetsiz görünürse de ekseriya
müşkül neticeler verir. Hatta vahdetini bozacak şekilde inkişafın tabii
seyrine engel olur, onu yanlış istikamete sevkeder. Çocuk için her şey
samimî bir arzu ve şayanı hürmet bir hüsnü niyetle yapılmak arzu edi-
lebilir: onu yıkarız, giydiririz, iskemlesine bir ağırlık gibi oturturuz,
besleriz, yatırırız.... sonraları çocuk büyüdükçe onu alıkoyan bu yanlış-
ları tekrar eyler ve bizim yardımımız olmadan hiçbir şeyin anlaşılma-
yacağına ve kazanılamıyacağına hükmederiz. Ona zekâ gıdası telkin ede-
riz, onu mektep sıralarına sınıksız çivileriz, onun ahlâkî hatalarını izale
için yorulur ve bu faaliyetimize nihayetsiz surette devam ederek, adma
«terbiye» deriz.

Bu tarz anlayış bizim büyük olmak gururumuzdan doğuyor. Fakat
şahsî ve umumî hayatta husule gelen aksülâmeller, menfi hadiseler bizi
daima ve gittikçe artan bir şaşkınlık içinde bırakıyor.

Çocuk için her şeyi yapmak lâzımdır itikadı altında onun ibda
kudretini geriye tazyik ve kendine iade ederiz. İsteriz ki onun zekâsını,
hissiyatını, seciyesini vücutte getirelim. İçtimaî hayat içinde elde edil-
miş birçok tecrübeler ve kıymetli malûmata rağmen hayallere teslimi-
yet gösteriyoruz. O, vücutte getirilemez, ona yalnız yardım edilir. Fakat
yardım etmek demek asla onu teşkil etmek değil, sadece inkişafı kolay-
laştırmak, tehlike ve muhataradan korumaktır.

O halde her şeyden evvel icap eden şey çocuğun inkişafını nazarı
itibara almak ve bu esnada onu karşısına çıkan sayısız mânilerden kur-
tarmaktır. Eğer bu esas nazarı dikkate almırsa görülür ki büyüklerin
çocuklara karşı muamelesinin kat'iyyen değişmesi icap eder.

İhtimam noksansız ve kudretsiz değil makul olmalıdır. Büyük, çocuğa yardım eder, her şeyi yapar, ancak bunlar, çocuğun kendi işlerini kendi yapabilmesi imkânını kazanmak içindir. O onu yıkamıyacak, giydirmeyecek, beslemeyecek... lâkin ona bir çocuğun bütün bu faaliyetleri lâzım olduğu şekilde nasıl yapabileceğini gösterecektir. İnkişaf tabii yolunda serbest bırakıldığı takdirde çocuk derhal şayanı hayret bir faaliyet ve istidat gösterecek, tam ve tabii bir tekemmüle doğru yol alacaktır.

Fakat, kendi kuvvetleri ve vücudünün muvazenesi ile mütenasip olmıyan bir muhit çocuk için yeni bir «mania» olacaktır. Eğer büyük, çocuğa işlerini kendi görmek imkânını verirse derhal birçok ihtiyaçlar zaruretler kendini gösterir ki bunlar, arzu edilen muhiti vücutte getirecektir. Küçük iskemlecik, küçük masacık, alçak elbise askısı, alçak yatak, küçük halı... bütün bu kolay kullanılabilen şeyler; kolay giyilir çıkarılabilen sade elbise; içine kolaylıkla çiçekler konulabilen vazo.... bütün bu vasıtalar çocukta muntazam bir faaliyetin tezahürünü ve binnetice hakikî maksatların tahakkukunu mümkün kılar.

Şu halde çocuğun etrafında iki şeyin değişmesi icap eder: 1. Büyüklerin ihtimamı; 2. Muhit. Keza bunu çocuğun hayatta ve dolayısıyla mektebe tatbik ettiğimiz zaman şu neticeye varırız: 1. Muallim; 2. Muhit. Bu değişikliğin sebebi ise birdir: Çocuk. Hedefimiz çocuğun şahsiyetini merkez ittihaz ederek ona faaliyet imkânı vermek ve onun serbest ve ahenktar inkişafını teshil ve yaşama kanunlarıyla telif etmektir.

Görülüyor ki muallimin gurur ve iftiharını çocuğun kendi işlerini onsuz başarabilmesi için yaptığı yardıma istinat edecektir. Muallim çocuğa esaslı maniaları bertaraf edilmiş bir yol hazırlıyacaktır. Bu, o yoldur ki, çocuk orada serbestçe ve kendiliğinden hareket edecektir.

Viyana, Şubat 1930